

Βαρβερίνος, οὔτε θά μ' ἔβλεπε μὲ τόσον ψυχροῦς ὀφθαλμοὺς καὶ ὑψωμένον βραδῖον.

Ἦθελε νὰ μὲ στείλῃ εἰς τὸ βρεφοκομεῖον. Ἡ μάνα Βαρβερίνα θὰ ἤμποροῦσε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ; Καὶ τὸ βρεφοκομεῖον τί ἦτον;

Εἰς τὸ χωρίον μας ἦσαν δύο παιδία γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα «τὰ ἔκθετα τοῦ βρεφοκομεῖου». Εἰς τὸν λαιμὸν τῶν ἔφερον ἀριθμὸν εἰς πλάκα μολυβδίνην. Εἶχον κακὰ φορέματα καὶ ἦσαν ἀκάθαρτα. Ὅλοι τὰ ἐπερίπαιζον, τὰ ἐκτύπων. Τὰ ἄλλα παιδία τὰ ἐδίωκον πολλαῖς καθὼς ἐδίωκον τὰ πεπλανημένα καὶ ἀδέσποτα σκυλία διὰ νὰ διασκεδάσωσι καὶ διότι τὰ ἀδέσποτα σκυλία δὲν ἔχουν τίς νὰ τὰ ὑπερασπισθῇ.

Ἦ! δὲν ἤθελον νὰ εἶμαι ὡς αὐτὰ τὰ παιδία δὲν ἤθελον νὰ ἔχω ἀριθμὸν εἰς τὸν λαιμὸν, δὲν ἤθελον νὰ τρέχουν κατόπιν μου καὶ νὰ φωνάζουν «τὸ βρεφοκομεῖον, τὸ βρεφοκομεῖον!» Εἰς τὸν στοχαμὸν τοῦτον καὶ μόνον κρύος ἰδρῶς μ' ἐπερίχυνε, καὶ οἱ ὀδόντες μου ἐκτύπων. Ἐπομένως δὲν ἐκοιμώμην.

Καὶ ὅμως ὁ Βαρβερίνος ἔμελλε νὰ φθάσῃ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμῆν.

Εὐτυχῶς ὅμως δὲν ἦλθε τόσον ταχέως ὅσον εἶχεν εἰπεῖ, καὶ ὁ ὕπνος ἔφθασε ταχύτερον δι' ἐμέ.

[Ἐπιτετα συνήθεια]

Ἐπίσκεψις εἰς τὸ

ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

8 Μαρτίου 1880, ἑσπέρας.

Σήμερον τὴν πρωτὴν μετέβην εἰς τὸ νεκροταφεῖον, ὅπου ὁ δῆμος τελεῖ κατ' ἔτος μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν. Τὸ σὺρρέυσαν πληθὸς ἐκεῖ ἦτο πολὺ. Ἡ πένθιμος αὕτη τελετὴ, ἐρχομένη εὐθὺς μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀπόκρου, καταπλήττει διὰ τῆς ἀποτόμου ἀντιθέσεως, φέρουσα τὴν σιωπὴν καὶ τὴν κατῆφειαν ἀμέσους ἀκολούθους τοῦ θορύβου καὶ τῆς εὐθυμίας.

Βλέπει τις ἐκεῖ γυναῖκας, αἵτινες πρὸ μικροῦ ἦσαν παραδεδομένα εἰς χοροὺς καὶ διασκεδάσεις, ἐρχομένας ἐν συγκινήσει εἰς τὰ μνήματα αἶνα κλαύσωσι, ὡς ἡ Μάρθα».

* *

Πόσα μύχια αἰσθήματα καὶ πόσας ἀνεκφράστους συγκινήσεις ἀντλεῖ τις ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ! Ἐδῶ ἐπὶ τάφων νωπῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων καπνίζει ὁ νεκρολίθανος, καίμενος ἐντὸς τοῦ κοιλώματος εὐτελοῦς κεράμου, ῥεμβοὶ καὶ δακρύνοντες ἴστανται γονεῖς καὶ ἀδελφοί ἢ μόνη παρηγορία αὐτῶν εἶνε ἡ θεὰ τοῦ τάφου τοῦ πεφλημένου ὄντος, τὸ ὁποῖον τοὺς ἐμελανοφόρησεν ὀλίγον ἀπωτέρω ἱερῶς παρακολουθούμενος ὑπὸ ὀμίλου πενθούτων ἀναπέμπει, ἐνώπιον πλουσίου μνημείου σκιαζομένου ὑπὸ κυπαρίσσαν καὶ ἰτεῶν, τὰς μελαγχολικὰς εὐχὰς τῆς ἐκκλησίας παρέκει, εἰς τὰ ἄκρα τοῦ κοιμητηρίου, γυνὴ κάτω-

χρος, φθάσασα εἰς τὸ μνήμα, τοῦ ὁποίου ἡ καρδία τῆς ἀνεγνώρισεν ἤδη τὴν θέσιν, πρὶν ἢ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς διακρίνωσι τὸν ἐπ' αὐτοῦ ὑψούμενον ἄπλοῦν σταυρὸν, πίπτει πρηνὴς ἐπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐναγκαλιζέται μυρολογοῦσα ὡς ἡ Ἡλέκτρα τὸν ἀδελφὸν τῆς:

Ἦ φίλτατον μνημεῖον ἀνθρώπων ἐμοί!
Ὀἶμοι, τάλαινα, τῆς ἐμῆς πάλαι τροφῆς
ἀνωφελήτου, τὴν ἐγὼ θάμ' ἀμφὶ σοὶ
πόνῳ γλυκεῖ παρέσχον, μήτηρ καὶ τροφός!
Νῦν δ' ἐκλείοιπε ταῦτ' ἐν ἡμέρῃ μῆζ,
θανόντα σὺν σοὶ πάντα γὰρ συναρπάσας,
θύελλ' ὄπως, βέβηκας οὐχέται πατήρ
..... καὶ νῦν ποθῶ
τοῦ σοῦ θανοῦσα μὴ πολεῖσθαι τάφου.

* *

Ἄλλ' ἡ θλιβερὰ αὕτη εἰκὼν ἔχει καὶ τὴν φαιδρὰν τῆς ὄψιν, ἥτις εἶνε ἀδύνατον νὰ λείψῃ καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν νεκρικῶν τελετῶν ὑπὸ τὸν γελῶντα οὐρανὸν τῆς Ἑλλάδος. Μεταξὺ τοῦ πλήθους δὲν λείπουν καὶ ἀπαθείς θεαταί, οἵτινες χάριν τῶν νεκρῶν δὲν λησμονοῦσιν, οὐδὲ κατὰ τὰς ὀλίγας ταύτας στιγμὰς, τοὺς ζῶντας, καὶ οἵτινες ἐνώπιον καὶ αὐτοῦ τοῦ φοβεροῦ δράματος τοῦ θανάτου, εἶνε ὅλως ἀπησυχολημένοι ὑπὸ τῶν συμφερόντων καὶ τῶν παθῶν τῆς ζωῆς!

* *

Ἄν ὀλίγιστα μνημεῖα ἐν τῷ νεκροταφεῖῳ τῶν Ἀθηνῶν διαπρέπουσιν ἐπὶ φιλοκαλίᾳ καὶ καλλιτεχνικῇ κομψότητι, πλεῖστα ὅμως ἐπιβάλλουσι τὸν σεβασμὸν τοῦ θεατοῦ διὰ τῶν μεγάλων ἱστορικῶν ὀνομάτων δι' ὧν κοσμοῦνται. Πλὴν τοῦ Καποδιστριαῖ ἀναπαυομένου ἐν Κερκύρᾳ, τοῦ Λαζάρου Κουντουριώτου ἐν Ἰγδρᾷ, τοῦ Ἀνδρέου Μιαούλη παρὰ τὸ στόμιον τοῦ λιμένος τοῦ Πειραιῶς, τοῦ Καραϊσκάκη παρὰ τὴν φαληρικὴν ἀκτὴν, καὶ τοῦ Μάρκου Βότσαρη ἐν Μεσολογγίῳ, πάντων σχεδὸν τῶν λοιπῶν μεγαλοφυῶν ἀνδρῶν τοῦ ἀγῶνος, ὅσοι ἐπέζησαν εἰς τὴν ἐπανάστασιν, ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ τόπῳ κρύπτονται τὰ ὄστα.

Μετ' εὐλαθείας ἐπεσκέφθην ἅπαντας τοὺς τάφους ἀναγινώσκουσα τὰ ἐπ' αὐτῶν ἐπιγράμματα ἢ τὰ ὀνόματα, διότι πολλοὶ τάφοι δὲν φέρουσιν ἄλλο ἢ ἄπλοῦν ὄνομα. Ἐξ αὐτῶν ἀντέγραψα τὰ ἐπόμενα, ἀνήκοντα εἰς ἄνδρας δημιουργήσαντας τὴν νέαν Ἑλλάδα ἢ εἰς ἐπιφανεῖς ἐργάτας τῶν γραμμάτων:

ΚΟΡΑΗΣ

Πίστις
Πατρίς
Ἐλευθερία

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ

Κλεινοῦ κέκυθεν ἐνθ' Ἀλεξάνδρου κόριν
Ἡ χθὼν ἐπίκλην Μαυροκορδάτου, ξένη.
Ὅς εὐγενεὺς φῦς ἐν Πόλει Βυζαντίδι
Ῥίξης, τυραννίδ' ἐστύγησε βάρβαρον.

Δράσας δὲ πολλὰ χυποτλάς καθ' Ἑλλάδα
 Τόλμα τε θυμοῦ καὶ φρενῶν εὐβουλία,
 Σωτήρ πέφηνεν ἐκ κακῶν τῆ πατρίδι.
 Θανόντι δ' οὐδὲ μὴμ' ἀνέστησαν τότε,
 Σὺν μητρὶ θερμὰς δακρῶν δόντες χόας.

Ἄτθις κέκυθεν ᾧδ' Ἀλέξανδρον κόνης
 Ἄριστον ἐν βουλαῖσι Μαυροκορδάτον.
 Προστάντα πάσης Ἑλλάδος πρὶν, καὶ κἀρα
 Στεφθέντα δόξης πολυδαίδαλω στέφει.
 Πονουμένην γὰρ βαρβάρω πάτραν Ἄρει
 Ἐδτολμία τ' ἔσωσε καὶ φρενῶν κράτει.
 Τοι γὰρ λιπόντα φέγγος ἡλίου νόσω
 Πενθεὶ μιν Ἑλλάς πάσα κάποδύρεται.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΗΜΗΣ

ΚΑΝΑΡΙΗΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΩΔΕΤΗΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΕΤΑΞΑΣ

Μοῖραν βίου πλήσαντα κλεινὸν Ἀνδρέαν
 Κεῦθει Μεταξᾶν ἐνθάδ' Ἀιγῆς κόνης,
 Τιμῆντα νήσου τῆς Κεφαλλήνων γόνον
 Πᾶσαν δὲ φοιτᾶ γῆν ἅν' Ἑλλάδα κλέος
 Ἄλκις τ' ἀθραύστου φράδμονος τ' ἀνδρὸς νόου,
 Ὃς ἐν μάχαις τ' ἄριστος ἐν βουλῇ θ' ἄμα
 Γεγώς, ὑπέστη πολλὰ κάρβερε χθόνα
 Ἀῶν πατρῶν βαρβάρω τυραννίδος.

ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΥΤΣΟΣ

Τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος μύσης καὶ λειτουργῆς ἐκ τῶν πρώτων
 Τῆ προσφιλεστάτη αὐτοῦ πατρίδι οὐ μόνον πλοῦτον ἀρί-
 [ζῆλον
 Ἄλλὰ καὶ ἠγεμόνος γεραρὸν ἀξίωμα γενναιοφρόνως
 [προσηγήχε-

ΘΑΥΣΣΕΥΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΥ

Τὸν στρατάρχην Ὀδυσσεᾶ μετὰ χρόνους χαιρετάτε.
 Ἐδῶ κεῖται τοῦ Ἀνδρουτσοῦ ὁ περιβλεπτός υἱός.
 Καταβὰς ἐκ τοῦ σταυροῦ τὸν ὕπνον μάρτυρος κοιμᾶται,
 Καὶ πικρὰς ἀχαριστίας εἶν' ὁ τάφος του ναός.
 Τὴν ἀνάστασιν τοῦ Γένους κατ' ἀρχὰς εὐαγγελίζων
 Μ' ἑκατὸν Ἑλλήνων παῖδας νίκης ἔστησε χορὸν,
 Καὶ εἰς τῆς Γραβιάς τὸ χάνι τὸν Βρυόνην θρυμματίζων,
 Τοῦ χοροῦ ἐκείνου ἔζη Τούρκων ἄφησε σωρὸν.
 Τριπλὴν ἀνοίγειν ὁ Τούρκος καὶ μᾶς ἐπνίγειν ἀγκάλην
 Εἰς τὰς Στερεὰς τὰς δύο καὶ εἰς τοῦ Πέλοπος τὴν γῆν.
 Πλὴν αὐτὸς κτυπᾶ τὴν μίαν, ἀπωθεὶ μακρὰν τὴν ἄλλην,
 Καὶ τῆς τρίτης εὐλοκῶν τὸν λοιμὸν καὶ τὴν σφαγὴν.
 Μὲ συντετριμμένα μέλη ὁ στρατάρχης τώρα κεῖται.
 Δὲν τὸν ἔφαγε πυρῆτις, δὲν τὸν ἔβριψε πληγή.
 Μεταξὺ τοῦ Παρθενῶνος ἡ ἀγγόνη του κινεῖται,
 Καὶ ἀπὸ τὸ μνημα τώρα τοὺς φονεῖς του εὐλογεῖ.

ᾧδὲ κεῖται ἐν εἰρήνῃ καὶ πίστει.

Στρατηγός

ΡΙΧΑΡΔΟΣ ΓΕΩΡΤΖ

ἀφιερῶσας ἐαυτὸν καὶ πάντα τὰ ἐαυτοῦ

ὑπὲρ τῆς ἀπὸ τῆς δουλείας ἀπελευθερώσεως
 φυλῆς χριστιανικῆς,
 συντελέσας ἵνα ἡ Ἑλλάς κατασταθῇ ἔθνος,
 ζήσας ὅπως ὑπηρετήσῃ αὐτὴν
 καὶ

ἀποβιώσας μεταξὺ τοῦ λαοῦ αὐτῆς.

ΘΕΟΚΑΝΤΟΣ ΦΑΡΜΑΚΙΑΝΗΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΟΥΤΣΟΣ

Γ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ

Θανάτου μοσχολίθανον εἰς τὴν ζωὴν ὠσφράνθη
 Καὶ βρέφος ὑπὸ κλαυθμηρᾶν ἱτέαν ἐγεννήθη.
 Τὸν κόσμον εἶδε καὶ ἔκλαυσεν, ἠγάπησεν, ἠσθάνθη,
 Πλὴν ἐκουράσθη καὶ πεσὼν ἐδῶ ἀπεκοιμήθη.
 Τῆς δυστυχίας εὐσεβῶς τὸν ὕπνον χαιρετάτε
 Ὁ μάρτυς ἀναπαύεται, ἡ σύμφορὰ κοιμᾶται.

Στοργὴ καὶ πόνος συνεχῆς ὑπῆρξεν ἡ ζωὴ του
 Πλὴν ἔβρεξεν ὁ θρηνός του ὡς κόκκου μελωδία,
 Καὶ πανεμένη ἔφαλλε τὴν δόξαν ἡ ψυχὴ του,
 Ὃς ψάλλει βύαξ ἔρημος, ὡς κλαί' ἡ δυστυχία.
 Εἰς τρία ἦδη τέκνα του πλησίον ἐκοιμήθη,
 Ἄλλὰ τὰ σφίγγει καὶ νεκρὸς εἰς πονεμένα στήθη.

Εἰς μάτην ἀνεζήτησα ἐπὶ τῶν ἐπιτυμβίων
 πλακῶν καὶ ἄλλα ὀνόματα προσφιλῆ εἰς τὴν
 ἐθνικὴν ἡμῶν δόξαν ἠεὶς τὴν φιλολογίαν. Ἀντι-
 τοῦ Πετρόμπεη καὶ τοῦ Νικήτα τοῦ Τουρκοσά-
 γου, τῶν ὁποίων μετὰ πόθου ἄλλὰ μάτην ἐζή-
 τησα τοὺς τάφους, ἀνεγίνωσκα ἐπὶ πλουσιῶν καὶ
 ἀκόμψων μνημείων στομφώδη καὶ ἀνούσια ἐπι-
 γράμματα, ἀργυραμοιβῶν καὶ ἐμπόρων! Καὶ τίς
 οἶδεν ἐὰν τὰ τέκνα μας δὲν ἀναζητήσωσι ποτε
 εἰς μάτην καὶ αὐτὰ τὰ ὀλίγα ὀνόματα, ὅσα ἠ-
 ζήσωσιν νὰ μνημονεύσῃ ἡ ἀγνωμοσύνη τῶν συγ-
 χροῶν! Οὕτως ὁ χρόνος, καταγελῶν τῆς κενό-
 δοξίας τῶν θνητῶν, καταφέρει διηνεκῶς τὴν βα-
 ρεῖάν του σφύραν καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἐπιτυμβίων
 λίθων, καὶ μετὰ πολλῶν ἀσημάντων σβύνει καὶ
 πολλὰ ἐνδοξὰ ὀνόματα.

Ἀθῆναις.

Ἡ ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

ἐν Νεαπόλει.
 Πρέπει νὰ ἴδῃς τὸν Ὀλλανδὸν εἰς μίαν τῶν
 ἐτησίων ἐμπορικῶν πανηγύρων, τὸν Ἰσπανὸν
 εἰς μίαν ταυροδρομίαν, τὸν Ἄγγλον εἰς ἐν ἵπ-
 ποδρομίον, καὶ τὸν Νεαπολίτην εἰς μίαν δημο-
 τικὴν ἐορτήν. Τοιαῦται δημοτικαὶ ἐορταί, δια-
 σκεδάζουσαι γενικὴν εὐθυμίαν καθ' ὅλην τὴν Νεά-
 πολιν, εἶνε πολλαί· πρῶτον ἡ τῆς «Παναγίας
 τῆς Πιεδιγόρττας», ἧς ἡ σικνηὴ ὑπόκειται ἐν τῇ
 παραλία τῆς Κιατίας καὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους Πausi-
 λύπου, ἡ ἀγαπητὴ ἐορτὴ τῶν Νεαπολιτῶν, ἧς
 ἐγίνετο ἄλλοτε μνεῖα καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς προικο-
 συμφάνοις, ἐν οἷς κατεχωρίζετο ἴδιος ὄρος, καθ'
 ὃν ὁ σύζυγος ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ συνοδεύῃ τὴν
 σύζυγόν του εἰς τὴν πανηγυριν ταύτην. Ἐρχεται
 ἀκολούθως ἡ ἐορτὴ τῆς «Παναγίας τοῦ Μοντε-
 βίργινε», μετὰ τὴν πλήρη θορύβου καὶ ζωηρότητος